

Győri Ítéltábla

Az ügy száma: Pf.III.20.085/2023/5/I.

A felperes: felperes

Cím2

A felperes képviselője: felperesi képviselő

Cím6

ügyintéző: felperesi képviselő ügyvéd

Az I-II-III.r. alperesek: Alperes1 I.r. alperes címe. I.r.

Alperes2 II.r. alperes címe II.r.

Alperes3 III.r.

III.r. alperes címe.

Alperesek képviselője: Dr. Gyürky Éva Júlia ügyvéd

cím13

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és fellebbezéssel támadott határozatának száma:

Veszprémi Törvényszék 4.P.20.899/2017/40/I.

A fellebbezést előterjesztő fél és a fellebbezés sorszáma:

Felperes 43.

Í t é l e t

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak 511.800 (ötszáztizenegezezer-nyolcszáz) forint feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket, továbbá az alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 200.000 (kettőszázezer) forint másodfokú perköltséget, és 197.000 (egyszázkilencvenhétezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, viselje továbbá a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeit.

Tájékoztatja az ítéltábla a feleket, hogy az állam javára fizetendő eljárási illetéket a fizetésre kötelezett fél az adó- és vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételi számlájára a jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 60 napon belül köteles megfizetni.

Az illeték megfizetése során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát közleményként fel kell tüntetni.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] Az irányadó tényállás szerint a felperes és a II.r. alperes 2007. május 16. napján személyi kölcsönszerződést kötöttek, amelyben a II.r. alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy a felperes részére 800.000,- Ft deviza alapú személyi kölcsönt nyújt, amely a szerződéskötés napján érvényes devizavételi árfolyamon számítva 5.342,24 CHF összegnek felelt meg. A kölcsön futamideje 84 hónap, az ügyleti kamat 12%, a kezelési költség 3%, a THM évi 19,05% volt.

[2] A szerződésben a felek akként rendelkeztek, hogy a törlesztő részletek megfizetése az II.r. alperes neve deviza eladási árfolyamán, forintban történik.

[3] A II.r. alperes a szerződéskötés napján a felperest külön kockázatfeltárási nyilatkozatban tájékoztatta arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról napra változik (euró esetében meghatározott +/- 15%-os sávban, svájci frank esetében pedig bármilyen irányban és bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztő részlet forint összege előre nem megállapítható. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet.

A teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt nyilatkozatban a felperes úgy nyilatkozott, hogy az árfolyam változásból eredő kockázat jellegét teljeskörűen megismerte, megértette, a felmerülő kockázatot viseli.

[4] A felek a személyi kölcsönszerződést 2010. február 18-án, illetve 2010. szeptember 16-án a futamidő, valamint a törlesztő részletek nagysága vonatkozásában módosították.

[5] A II.r. alperes a szerződést 2014. május 15. napján felmondta, majd 2014. május 16-án kelt levelében értesítette a felperest, hogy a szerződésből eredő követeléseket az III.r. alperes neve, III.r. alperesre engedményezte.

[6] Az I. és II.r. alperesek, mint hitelezők, valamint a felperes, mint adós között 2007. június 4. napján közjegyzői okiratba foglalt, ingatlan jelzáloggal biztosított, devizában nyilvántartott 4.590.000,- Ft összegű „lakáshitel kölcsönszerződés” is létrejött.

[7] A szerződés I.2./ pontja szerint a kölcsön összegének devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik, melyről az adóst a hitelezők a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatják.

[8] A szerződés II. pontja értelmében a THM 6,39%; az ügyleti kamat 3,95%; a kezelési költség 2,04% volt.

[9] A szerződés V. 4./ pontja tartalmazza, hogy „Az adós és a zálogkötelezett a jelen szerződés aláírásával tudomásul veszik, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Az adós és zálogkötelezett kijelentik, hogy tudomásuk van arról, hogy a jelen szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul veszik, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Az adós kijelenti, hogy az árfolyam kockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tette, és fizetőképességének megfelelően mérlegelte.”

[10] A kölcsönszerződésben foglaltakon túlmenően – a szerződésben foglaltaknak megfelelő tartalommal – a felperes külön kockázatfeltáró nyilatkozatot is aláírt.

[11] A szerződést az I., II. r. alperesek 2016. február 9. napján felmondták, majd értesítették a felperest, hogy a szerződésből eredő követeléseket az Alperes3, III. r. alperesre engedményezték.

[12] A személyi, valamint a „lakáshitel kölcsönszerződés” vonatkozásában a felek között a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól, és egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (DH2. tv.) szabályai szerinti elszámolás megtörtént.

[13] 2008. szeptember 4-én a II.r. alperes, mint hitelező, illetve a felperes, mint adós között tartozásrendező kölcsönszerződés jött létre, amelyben a II.r. alperes deviza alapú kölcsönt nyújtott.

[14] A kölcsön összegét 2781,27 CHF-ben határozták meg, amely a szerződéskötés napján érvényes II.r. alperes neve által jegyzett deviza vételi árfolyamot alapul véve 412.129,- Ft volt. A kölcsön futamideje 60 hónap, az ügyleti kamat mértéke 16%; a kezelési költség 3%; a THM 22,85%.

A szerződés egyedi részében a felek akként rendelkeztek, hogy a törlesztő részletek megfizetése az II.r. alperes neve deviza eladási árfolyamán forintban történik.

A felperes által aláírt, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma megegyezett a személyi kölcsönszerződésnél használt kockázatfeltáró nyilatkozattal.

[15] A tartozásrendező kölcsönszerződés a felperes teljesítése következtében megszűnt.

[16] A felperes – az elsőfokú határozat meghozatalát megelőzően fenntartott - kereseti kérelmében a kölcsönszerződések érvénytelenségének megállapítását kérte.

[17] A személyi kölcsön vonatkozásában indítványozta, hogy azt a bíróság az ítélethozatalig terjedő időre nyilvánítsa hatályossá, állapítsa meg, hogy azt a felperes 2012. május 5. napján teljesítette, így az ezt követően megfizetett 619.460,- Ft összeggel a hitelező jogalap nélkül gazdagodott, ezért ennek visszafizetésére kérte kötelezni a II.r. alperest. Kérte, hogy a bíróság ezen összeg 2014. május 6. napjától számított törvényes mértékű késedelmi kamataiban is marasztalja a II.r. alperest.

[18] A lakásvásárlási hitel vonatkozásában indítványozta a szerződésnek a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását azzal, hogy a felperest terhelő tartozás összege 3.310.525,- Ft, továbbá ezen összeg 2015. március 13-tól a határozathozatalig terjedő időre szóló évi 5,99%-os ügyleti kamata, és a határozathozataltól a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamata.

[19] A tartozásrendező kölcsön vonatkozásában szintén kérte annak a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását, és annak megállapítását, hogy azt a felperes 2012. június 15. napján teljesítette, ezért az ezt követő kifizetésekkel a hitelnyújtó jogalap nélkül gazdagodott. Ezért kérte, hogy a bíróság kötelezze a II. r. alperest 605.159,- Ft és ezen összeg 2015. március 13-tól számított, Ptk. szerinti törvényes késedelmi kamata megfizetésére.

[20] A III. r. alperest a fentiek türéseire kérte kötelezni.

[21] A felperes a kereseti kérelmét azzal indokolta, hogy közte és az I-II.r. alperesek között nem az írásbeli szerződésbe foglalt tartalommal jött létre a konszenzus.

[22] A megállapodásuk a lakáskölcsön szerződés szerint arra irányult, hogy a bank 4.590.000,- Ft kölcsönt nyújt 3,95%-os ügyleti kamat és 2,04%-os kezelési költség mellett 300 hónapos futamidőre; továbbá a személyi kölcsönszerződésben a bank 800.000,- Ft kölcsönösszeg folyósítását vállalta 12% ügyleti kamat és 3% kezelési költség mellett; míg a tartozásrendező kölcsön esetében a felperes akarata 60 havi futamidővel 412.129,- Ft kölcsön felvételére irányult.

[23] A felperes állítása szerint a felek között a megegyezés kizárólag ezen szerződéses tartalmak vonatkozásában jött létre. Tekintettel arra, hogy ezen szerződéses tartalmakat a felek nem foglalták írásba, ezért a szerződések a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV.tv. (rPtk.) 217.§ (1) bekezdése és a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. (rHpt.) 210.§ (1) bekezdése alapján semmisek.

[24] A felperes állította, hogy a kölcsönszerződések a rPtk. 200.§ (2) bekezdése alapján nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütköznek, mivel az alperes - a szerződéses szabadsággal visszaélve - olyan magatartást tanúsított, amely a jog társadalmi rendeltetésével, és a jogalkotó akaratával ellentétes, a bank ugyanis a fogyasztó megkárosítását kívánta és okozta.

[25] A felperes hivatkozott a közjegyzői okiratba foglalás kötelezettségének, mint tisztességtelen szerződési feltételnek a semmisségére is. A bank ugyanis a kölcsön folyósítását attól tette függővé, hogy a szerződés közjegyzői okiratba foglalása megtörténik-e.

[26] A felperes érvelése szerint a szerződések teljes egészében semmisek, mert a felek nem állapodtak meg a rPtk. 523.§ (1) bekezdésében, illetve a rHpt. 210.§ (2) bekezdésében meghatározott lényeges szerződési feltételekben. Az e kérdésekben való megállapodás hiánya akarati disszenzust jelent, amely - a rHpt. 213. § (1) bekezdés a./ és c./ pontjaira tekintettel - szankciós semmisséget okoz az egész szerződés tekintetében.

[27] A felperes álláspontja szerint - az általa állított szerződéses tartalmakra tekintettel - a kölcsönszerződések nem tartoznak a devizatörvények hatálya alá.

[28] Az alperesek az ellenkérelmükben a felperes kereseti kérelmét mind a jogalap, mind az összegszerűség tekintetében vitatták, és annak elutasítását, valamint a felperes perköltségben való marasztalását kérték.

[29] Az elsőfokú bíróság – a fellebbezéssel támadott – ítéletében a felperes kereseti kérelmét elutasította.

[30] Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I.r.-II.r. alpereseknek személyenként 127.000.- forint, valamint a III.r. alperesnek 63.500.- forint elsőfokú perköltséget, továbbá 357.333.- forint elsőfokú eljárási illetéket az államnak felhívásra.

[31] Az elsőfokú bíróság az rPtk. 205. § (1) bekezdése, 216. § (1) és 217. § (1) bekezdése, valamint a Hpt. 210. § (1), (2) bekezdései felhívásával a felperes álláspontját osztva leszögezte, hogy a szerződés nem azonos azzal az okirattal, mint amelyet ilyen elnevezéssel láttak el.

[32] A polgári jogban irányadó nyilatkozási elvre tekintettel a szerződés létrejöttének feltétele a felek kölcsönös és egybehangzó nyilatkozata, amely nyilatkozat a Ptk. 216. § (1) bekezdése alapján írásban, szóban és ráutaló magatartással is megtehető. Amennyiben a felek írásban teszik meg a szerződés létrehozására és annak tartalmára vonatkozó jognyilatkozatukat, úgy ezen írásbeli jognyilatkozatok maguk hozzák létre a szerződést.

[33] Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a egyéb érdekelt 5.Pk.50.058/2017/3. sorszámú jegyzőkönyvében foglalt tanúvallomások nem támasztották alá a felperes azon állítását, hogy már az okiratok aláírását megelőzően megállapodott az I., II. r. alperesekkel a kölcsönszerződések feltételeiben, az írásbeli szerződéskötést megelőző tárgyalások pedig nem minősülnek a szerződéses jogviszony létrehozását eredményező jognyilatkozatnak. A felperesnek tehát az írásbeli szerződések megkötését megelőzően más szerződés létrejöttét nem sikerült bizonyítania.

[34] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint – az aláírt szerződések tartalmának megfelelően - az I., II. r. alperesek irányába kifejezett nyilatkozata alapján a felperes szerződési akarata svájci frank alapú kölcsön igénybevételeire irányult. Ezt támasztotta alá, hogy a személyi és a tartozásrendező kölcsönnél a kölcsönigénylésben is svájci frankot jelölt meg irányadó devizanemként, továbbá valamennyi szerződés tekintetében aláírta a külön íven szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozatot.

[35] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint tehát az aláírt okiratokba foglalt kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozataikkal a felek - írásbeli formában - létrehozták a per tárgyát képező kölcsönszerződéseket, ezért alaptalan a felperesnek az írásbeliség hiányából eredő érvénytelenségre való hivatkozása.

[36] A törvényszék rögzítette, hogy az általános szerződési feltételeket tartalmazó okiratok a felperes számára megismerhetővé váltak, azokat a szerződés aláírásával kifejezetten elfogadta, ezért azok részévé váltak a kölcsönszerződéseknek. Leszögezte továbbá, hogy a per tárgyát képező szerződések a 2014. évi XXXVIII. tv. (DH1) és a 2014. évi XL. tv. (DH2) hatálya alá tartoznak, mert azok fogyasztói kölcsönszerződések, és 2004. május 1. napja, valamint a DH1 törvény hatályba lépésének napja között keletkeztek.

[37] Az elsőfokú bíróság - a kifejtettek szerint - akként foglalt állást, hogy a perbeli szerződések a csatolt okiratoknak megfelelő tartalommal jöttek létre és ennek megfelelően azokban a felek meghatározták a kölcsön összegét, valamint a szerződéssel kapcsolatos költségeket, ideértve a kamatokat, járulékokat, valamint ezek éves, százalékban kifejezett mértékét is.

[38] Ezért a szerződések semmissége a Hpt. 213. § (1) bekezdés a./ és c./ pontja alapján sem állapítható meg.

[39] A felperes – bár nem tette a kereset tárgyává – több alkalommal is hivatkozott arra, hogy az egyes szerződésekben a teljes hiteldíjmutató kiszámítása nem megfelelő. Ez azonban az rHpt. 213.§ (1) bekezdés d./ pontja szerinti semmisséget nem eredményez.

[40] A rPtk. 200. § (2) bekezdésének, valamint az Alkotmánybíróság AB 801/B/2002. számú határozatában foglaltak felhívásával az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a támadott szerződések nem sértik a jóerkölcsöt. Hivatkozott a Kúria 6/2013. PJE határozatára, amely kimondta, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés, mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe.

[41] A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor ugyanis ezeket a szerződéseket a társadalom nem ítélte el, a szerződéskötést követően bekövetkezett fogyasztóra hátrányos változások pedig nem eredményezhetik a szerződés jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenségét.

[42] A felperes nem bizonyított olyan többlet tényállási elemet, amely a Ptk. 200.§ (2) bekezdése alapján a szerződések semmisségét megalapozná.

[43] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a jelzálog-hitelintézetről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. tv. 6.§-a szerint a jelzálog-hitelintézet által kötött jelzáloghitel szerződést közjegyzői okiratba kell foglalni, ezért a perbeli szerződések részét képező, és a közjegyzői okiratba foglalás kötelezettségét előíró rendelkezés (az „II.r. alperes neve Lakáshitelek” Üzletszabályzata 4.6./pontja) a rPtk. 209.§ (5). bekezdése alapján nem minősül tisztességtelennek, így a felperes erre alapított kereseti kérelme is megalapozatlan.

[44] Az elsőfokú bíróság kitért arra, hogy az alperesek a bizonyítási kötelezettségüknek a perbeli jogügyletekkel kapcsolatos okiratok csatolásával eleget tettek, a keresetről való döntés során jogkérdésekben kellett állást foglalni, így további bizonyítás lefolytatására, és a Pp. 3. §. (3) bekezdése szerinti kioktatásra nem volt szükség.

[45] A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a támadott szerződések semmisségének megállapítását, valamint az érvénytelenség jogkövetkezményének orvoslását kérte oly módon, hogy az EUB C-118/17. számú ítéletének megfelelően azon ténybeli és jogi állapotot állítsa helyre a bíróság, amely a semmis rendelkezések elhagyásával keletkezik.

[46] A felperes a fellebbezésében kifejtette, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés lényegileg egy banki termék megnevezése.

[47] Az értékállandósági kikötés lényege az, hogy a felek a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékmérőjeként egy deviza összeget határoznak meg, és ehhez kötődik a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás fő kötelme.

[48] A kúriai állásponttal szemben a perbelihez hasonló szerződéses konstrukciókban nem a deviza összeg a kirótt tartozás, hanem a szolgáltatás tárgya a forint kölcsönösszeg. A szerződéses iratban tehát bizonyos összegű forint szolgáltatására vállalt kötelezettséget a hitelező, és nem egy bizonyos összegű svájci franknak megfelelő magyar forint a kötelem tárgya.

[49] A 2/2014. PJE határozat 3. pontja alapján a vételi árfolyam alkalmazása semmis. Az MNB árfolyam alkalmazására utaló jogalkotói rendelkezés azonban a folyósításkor alkalmazott vételi árfolyam semmisségét kívánja orvosolni, és nem a szerződés fő tárgyának semmisségét.

[50] A fentiekből kifolyólag a szerződésben egyedileg megtárgyalt feltétel a meghatározott forint kölcsönösszeg és a futamidő volt. A hitelező általános szerződési feltételként kívánta a szerződés részévé tenni a deviza konstrukcióját, amelyet írásbeli ajánlatként közölt a fogyasztókkal akkor, amikor az okiratot aláírás érdekében bemutatták a részükre. Az ÁSZF az aláírással elfogadottá vált.

[51] Ebben az esetben azonban - az EUB gyakorlata alapján - az ilyen módon a szerződés részévé tett ÁSZF tisztességtelen, ezért semmis: ugyanis a deviza konstrukcióról való tájékoztatást a megfelelő időben és megfelelő tartalommal szükséges megadni. A tájékoztatás pedig nem lehet formális, hanem az alkalmazni kívánt ÁSZF okozatosságát, mechanizmusát kell megjeleníteni annak érdekében, hogy a fogyasztó annak elfogadásáról dönteni tudjon.

[52] Az EUB C-118/17. számú ítélete alapul vételével a felperes arra hivatkozott, hogy a nemzeti szabályozás csak akkor nem ellentétes az irányelvvel, ha nem zárja el a fogyasztót azon jogának gyakorlásától, hogy a semmis feltétel elhagyásával előállott jogi és ténybeli helyzet helyreállítását igényelje.

[53] Ennek megfelelően a semmisséggel érintett ÁSZF-ek, amelyek a deviza konstrukcióra vonatkoznak, a szerződésből mellőzendőek, és azok kötelmi hatályt nem válthatnak ki. A maradék szerződéses tartalom mellett válik lehetővé a szerződés teljesítése, azonban az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja szerinti semmisségi ok így is fennmarad.

[54] Az értékállandósági kikötés esetén van árfolyamkockázat, amely nem a refinanszírozás devizakockázatából ered, hanem a mérőérték és a forint viszonyából. Erre nézve azonban tájékoztatás a jelen ügyben sem hangzott el. Ennek oka pedig az, hogy a különmemű árfolyamok alkalmazásának indokai ellentétesek az értékállandósági kikötés kritériumaival.

[55] A felperes kifejtette, hogy a szerződéses irat (ajánlat) nevesítette az egyedileg megtárgyalt forintösszeget, és ÁSZF-ként nem társította mellé a svájci frank összeget.

[56] Az II.r. alperes neve azonban nem a folyósításkor számolta át a devizát forintra, hanem a szerződéskötéskor számolta ki vételi árfolyam alkalmazásával a svájci frank összeget.

[57] Ez azonban semmis olyan módon, hogy ez esetben a DH törvények nem konvalidálták a semmisségi okot. A DH1 törvény 3. § (1), (2) bekezdései csak a folyósításkor, - és nem a szerződéskötéskor - alkalmazott vételi árfolyamot helyettesítik az MNB árfolyammal.

[58] A szerződéskötés napján megtett és elfogadott ajánlat szerint a kölcsön meghatározott tárgya a forintösszeg volt, amelyet a hitelező az értékállandósági kikötés ÁSZF-je szerint kívánt svájci frankban meghatározni. Ezen ÁSZF-ként alkalmazott feltétel azonban a 2/2014. PJE határozat szerint semmis, ahhoz kötelmi hatály nem fűződhet.

[59] Az EUB joggyakorlata, illetve az érintett irányelv rendelkezései szerint a fogyasztóra nem bír kötelező erővel a tisztességtelen rendelkezés, ebben az esetben azon ténybeli és jogi helyzet helyreállítását igényelheti a fogyasztó, amely a semmis feltétel elhagyása mellett áll elő. A szerződés fő tárgya tehát marad az abban nevesített forintösszeg, a kamat, illetve futamidő. Ebben az esetben azonban nincs meghatározva a havonta fizetendő törlesztőrészlet, így az rHpt. 213. § (1) bekezdése e) pontjára tekintettel az egész szerződés semmis.

[60] A felperes számba vette az EUB C-38/17. C-118/17., C-483/16.C-227/18., C-51/2013. C-127/17., C-186/16.számú ítéletek értelmében vizsgálendő, de az elsőfokú bíróság által a perbeli szerződés érvénytelenségének megítélése során figyelembe nem vett szempontokat.

[61] Az alperesek az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérték, annak helyes indokai alapján.

[62] Az I.r.-II.r. alperesek kitértek arra is, hogy a felperes a fellebbezésében utal a tájékoztatási kötelezettség hitelező általi megsértésére mind a devizakonstrukcióra, mind az „értékállandósági kikötés” -re vonatkozóan, azonban sem az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő, sem egyéb általános szerződési feltétel - tájékoztatási kötelezettség megsértése miatti - tisztességtelenségét, mint érvénytelenségi okot a felperes nem tette az elsőfokú eljárás tárgyává, ilyen tartalmú kereseti kérelmet nem terjesztett elő.

[63] Az alperesek hivatkoztak arra, hogy az elsőfokú eljárásban a Pp. 146/A §. tiltó rendelkezésére tekintettel a keresetváltoztatáshoz nem járultak hozzá, és a Pp.247.§. (1) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet.

[64] A Győri Ítéltábla a 2019. december 10-én kelt Pf.III.20.189/2019/10. számú végzésével az EUB előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezte. A másodfokú bíróságnak kétsége merült fel abban a kérdésben, hogy amennyiben a fogyasztó kinyilvánított akarata ellenére is alkalmazni kell a nemzeti jognak a DH1 törvény 3. § (1) és (2) bekezdése szerinti rendelkezéseit, úgy a nemzeti jog e szabályai akként tekintendők-e, mint amelyek az Irányelv 6. cikk (1) bekezdése szerinti szabályozással ellentétesek, s a nemzeti jog érintett rendelkezéseit ez esetben mellőzni kell-e.

[65] Az EUB az előtte C-932/19. számon indult ügyben 2021. szeptember 2-án meghozott ítéletében akként határozott, az Irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fogyasztóval kötött kölcsönszerződéseket illetően semmisnek nyilvánítja az árfolyamrésre vonatkozó, tisztességtelennek tartott kikötést, és arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot, hogy e kikötést a nemzeti jog olyan rendelkezésével váltsa fel, amely a hivatalos árfolyam alkalmazását írja elő, anélkül, hogy ennek a bíróságnak lehetősége lenne helyt adni az érintett fogyasztó azon kérelmének, amely a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányul, még akkor is, ha az említett bíróság úgy ítéli meg, hogy a szerződés fenntartása ellentétes lenne a fogyasztó érdekeivel, különös tekintettel az árfolyamkockázatra, amely a fogyasztót az említett szerződés egy másik kikötése értelmében továbbra is terheli, feltéve, hogy ugyanez a bíróság az önálló mérlegelési jogkörének gyakorlása keretében és anélkül, hogy az e fogyasztó által kifejezett szándék elsőbbséget élvezhetne e mérlegelési jogkörhöz képest, meg tudja állapítani, hogy az e nemzeti jogszabályban így előírt intézkedések megtétele valóban lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben az említett fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

[66] Az ítélet tartalmazza azt is, hogy az EUB a C-118/17. számú ügyben meghozott döntésével úgy ítélte meg, hogy amennyiben a magyar jogalkotó orvosolta az árfolyamrésre vonatkozó kikötést tartalmazó szerződésekhez kapcsolódó gyakorlati problémákat azáltal, hogy előírta e kikötés felváltását, és így biztosította az érintett szerződések érvényességét, az ilyen megközelítés megfelel az Irányelv 6. cikk (1) bekezdésében megkövetelt célkitűzésnek, amely a felek közötti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint a szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés érvénytelenségének megállapításával.

[67] Az EUB azt is megállapította, hogy az Irányelv 6. cikk (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza, hogy az eljáró bíróság – azon az alapon, hogy az árfolyamrésre vonatkozó kikötés tisztességtelen – helyt adjon a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kérelemnek, feltéve, hogy az ilyen kikötés tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne, többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó, vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot, aminek vizsgálata az eljáró bíróság feladata.

[68] Az EUB kifejtette továbbá, hogy a fogyasztó hatékony védelemhez való joga magában foglalja az a jogosultságát is, hogy lemondjon azon jogok érvényesítéséről, amelyek az Irányelv által – a tisztességtelen kikötések eladók, vagy szolgáltatók általi használatával szemben – a fogyasztók javára bevezetett védelmi rendszerből erednek; ily módon a nemzeti bíróság feladata tehát, hogy adott esetben figyelembe vegye a fogyasztó által kifejezett szándékot, amikor a tisztességtelen kikötés kötelező ereje hiányának tudatában ez utóbbi mégis kijelenti, hogy tiltakozik ennek mellőzése ellen, ezáltal szabad és tájékozott hozzájárulását adja a kérdéses kikötéshez.

[69] Ugyanakkor az érintett fogyasztó által kifejezett szándék nem élvezhet elsőbbséget az eljáró bíróság önálló jogkörébe tartozó azon kérdés megítélésénél, hogy a releváns nemzeti jogszabályban előírt intézkedések megtétele lehetővé teszi-e azon jogi és

ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

[70] Az EUB - jelen perhez kapcsolódóan hozott - C-932/19. ítéletének ismeretében a felperes a perbeli szerződések teljes érvénytelenségének megállapítására, és az érvénytelenség jogkövetkezményének orvoslására irányuló fellebbezését akként tartotta fenn, hogy a jogi érvelését leszűkítette az EUB C-932/19. számú ítélettel érintett kérdéskörre. A felperes leszögezte, hogy a bíróságnak azt kell eldöntenie, hogy a fogyasztónak joga van-e ahhoz, hogy a jogvédelmet visszautasítsa (C-932/19. 48.pont); illetve a DH 1 tv. 3.§. (1) bekezdése által deklarált érvénytelenségi okot a (2) bekezdés behelyettesítés útján konvalidálhatja -e.

[71] Az uniós jog szerint a nemzeti jogon alapuló behelyettesítésre csak a fogyasztó érdekében, a szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása által okozott káros következményekkel szembeni védelem céljából van mód. Ennek mércéje, hogy valóban lehetséges legyen azon jogi és ténybeli állapot helyreállítása, amelyben a fogyasztó a tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

[72] Miként az EUB a C-212/20. számú ügyben meghozott ítéletének 72. pontjában kimondta, a nemzeti bíróság a tisztességtelen feltételt a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével csak akkor válthatja fel, ha a feltétel érvénytelenségének megállapítása arra kötelezné a bíróságot, hogy a szerződést teljes egészében semmisítse meg, és ezzel a fogyasztót büntetve különösen káros következményeknek tenné ki őt.

[73] Sérelmezte a felperes, hogy a törvényszék nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a megdönthetetlen törvényi vélelemmel érintett semmisségi ok teljes, vagy részleges semmisséget okoz-e. Részleges semmisség esetén – a szétválasztó elv alapján – a szerződésből kiesik a vételi-eladási árfolyamok alkalmazása, kiesik a teljes indexálás, így a szerződésben kikötött forintösszeg devizában kirótt pénztartozásra nem átszámítható. A rPtk. 231. § (2) bekezdésének diszpozitív szabálya nem alkalmazható, mivel nem alkalmas arra, hogy ennek alapján a szerződés szerinti, egyedileg megtárgyalt forintösszeg ennek alapján devizában kirótt összegre legyen átszámítható.

[74] A felperes kifejtette, hogy a DH tv. 3.§. (2) bekezdése nem teszi lehetővé azon eredeti ténybeli és jogi állapot helyreállítását, amely a fogyasztót megilleti. A DH 1.tv. 3.§. (1) bekezdése szerinti semmis kikötések elhagyásával (blue pencil) fennmaradó szerződéses tartalom jelenti az eredeti ténybeli és jogi állapotot, a DH tv. 3.§. (2) bekezdése már egy többlettartalmat illeszt a szerződésbe, módosítja azt, ezért ezen kógens norma behelyettesítése nem alkalmazható.

[75] Hangsúlyozta a felperes, hogy a nemzeti bíróság feladata az, hogy a szerződés teljes érvénytelensége esetén biztosítsa a bank által szerzett összes előny maradéktalan visszatérítését.

[76] A másodfokú bíróság által adott tájékoztatást követően a felperes akként nyilatkozott, hogy hivatkozni kíván a devizakockázatot telepítő rendelkezések

tisztességtelenségére az árfolyamkockázati tájékoztatás hiányosságai miatt. Jogkövetkezményként arra hivatkozott, hogy a felperest csak a tőkeösszeg visszafizetésére irányuló kötelezettség terheli, az elszámolást ebből kiindulva kell elvégezni.

[77] Az I. r. és a II. r. alperesek az EUB C-932/19. sz. ítéletét követően hivatkoztak a Kúria Pfv.I.20.220/2019/18. számú ítéletére, mely visszautalt a 2/2014. PJE jogegységi határozatra, amelyben megfogalmazott elveket emelte később jogszabályi szintre a DH1 törvény.

[78] Kifejtették, hogy a 2/2014. PJE határozat kimondta, hogy a különmemű árfolyamok alkalmazását előíró szerződéses feltételek tisztességtelensége miatt a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésekben szereplő vételi és eladási árfolyamok, mint átszámítási árfolyamok helyett a régi Ptk. 231. § (2) bekezdésében meghatározott diszpozitív törvényi rendelkezés alapján a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyama válik a szerződés részévé, mindaddig, amíg kógens törvényi rendelkezés azok helyébe nem lépett.

[79] A rPtk. hivatkozott szabálya meghatározza, hogy a kirovó és a lerovó pénznem eltérése esetén a tartozást miként kell kiszámítani, a teljesítéskor mennyit kell az adósnak fizetnie ahhoz, hogy kirótt tartozását teljesítse; ez az átszámítás nem jelent pénzváltást, csupán a folyósított összegnek, illetve a törlesztett összegeknek a teljesítéskori árfolyam alapján történő kiszámítását.

[80] A régi Ptk. e rendelkezését egyértelműsítette a DH1 törvény 3. § (2) bekezdése, mely az EUB-nak a C-932/19. számú ügyben meghozott ítélete alapján nem ütközik az Irányelvbe; ezzel ellentétes értelmezés az EUB-nak a C-260/18. számú ügyben meghozott ítéletéből sem következik.

[81] Az I. r. és a II. r. alperesek kiemelték azt is, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések a különmemű árfolyamok alkalmazását előíró érvénytelen kikötés nélkül is teljesíthetők. Az álláspontjuk szerint a szabályozás eredményeként a fogyasztó olyan helyzetbe került, amilyenben a tisztességtelen kikötés nélkül lett volna. Mindemellett az EUB a C-932/19. számú ítéletében úgy foglalt állást, hogy az uniós jognak megfelel a nemzeti jog azon szabálya, mely az árfolyamrészre vonatkozó kikötést semmissé nyilvánítja, a hivatalos árfolyam behelyettesítését előírja, a teljes érvénytelenség iránti kérelemnek helyt adást viszont kizárja, amennyiben lehetővé teszi azon állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó az árfolyamrészre vonatkozó kikötés hiányában lett volna.

[82] Az alperesek utaltak a Kúria Gfv.VI.30.314/2020/17. számú ítéletében kifejtettekre.

[83] Az alperesek kitértek arra is, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatás megfelelő, nem tisztességtelenek a kockázattelepítő rendelkezések, és nincs helye az érvénytelenség hivatalbóli észlelésének.

[84] A másodfokú bíróság – az általa kezdeményezett és az Európai Unió Bírósága által C-932/19. szám alatt lefolytatott előzetes döntéshozatali eljárást követően meghozott –

közbenső ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és megállapította, hogy a felperes és a II.r. alperes között 2007. május 16-án létrejött személyi kölcsönszerződés, valamint a felperes, valamint az I. és II.r. alperesek között 2007. június 4-én létrejött ingatlanjelzálogjoggal biztosított lakáshitel kölcsönszerződés, továbbá a felperes és a II.r. alperes között 2008. szeptember 4-én létrejött tartozás rendező kölcsönszerződés érvénytelen.

[85] A határozata indokolásában megállapította a másodfokú bíróság, hogy az EUB C-932/19. számú ügyben hozott ítélete fényében az előterjesztésben megjelölt okból a perbeli szerződések semmissége nem állapítható meg.

[86] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a felperes a kockázatfeltárás átláthatósága hiányára vonatkozóan többször is tett nyilatkozatot, azonban az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatások tisztességtelenségére alapítva a felperes nem kérte a szerződések semmisségének megállapítását. Ennek ellenére azonban - figyelemmel a felperes által elérni kívánt célra is -, miután az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességtelenségének kérdése szervesen kapcsolódik a jogvitának a felek által a kereseti kérelemre, és annak jogalapjára tekintettel meghatározott tárgyhöz, és a másodfokú bíróság megítélése alapján az ennek elbírálásához szükséges jogi és ténybeli elemek is a bíróság rendelkezésére álltak, a másodfokú bíróság a 2022. április 6-án megtartott fellebbviteli tárgyaláson tájékoztatta a feleket, hogy álláspontja szerint a per tárgyát képező szerződésekben a kockázattelepítésre vonatkozó szerződéses kikötések, - figyelemmel az ehhez kapcsolódó árfolyamkockázati tájékoztatók tartalmára is - megalapozzák a szerződéses kikötés tisztességtelenségét, semmisségét.

[87] A felperes a tájékoztatásra tekintettel akként nyilatkozott, hogy hivatkozik az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő kikötés tisztességtelenségére, és a szerződés erre alapított semmisségére.

[88] A másodfokú bíróság a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának JPE.I.60.015/2021/5. számú határozatára és az EUB friss gyakorlatára figyelemmel úgy ítélte meg, hogy az I. és II.r. alperesek által alkalmazott kockázatfeltáró tájékoztatók nem megfelelőek, azok nem elégítik ki az EUB ítéletekben kifejtett követelményeket.

[89] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a vizsgált árfolyamkockázati tájékoztatás alapján a fogyasztó azt képes volt felmérni és kalkulálni, hogy a svájci frank forint árfolyamváltozásával számolnia kell, és az akár jelentős mértékű is lehet; a tájékoztatás azonban arra már nem volt alkalmas, hogy az is megérthető legyen belőle, hogy egy pl. 15-20 %-os árfolyamváltozás összhatásában nem ugyanilyen mértékben fogja növelni a törlesztőrészletek összegét.

[90] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a tájékoztatók szövegezése összességében azt a várakozást keltette az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztóban, hogy az átváltási arány a futamidő alatt – ha kisebb-nagyobb ingadozással is – de lényegében hosszabb távon stabil marad.

[91] Mindezek alapján a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a perbeli tájékoztatások nem felelnek meg a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13.EGK Irányelv (Irányelv) 4. cikk 2. bekezdésének, ezért azok az rPtk. 290. § (5) bekezdése alapján tisztességtelenek, ez pedig a Kúria 2/2014.PJE határozata, továbbá az rPtk. 209. § (1)-(2), (5) bekezdései alapján az egész szerződés érvénytelenségét eredményezi.

[92] Az alperesek által benyújtott felülvizsgálati kérelemre tekintettel a Kúria Gfv.VI.30.378/2022/11. számú végzésében a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasította.

[93] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra, és új határozat hozatalára utasította.

[94] A felperes felülvizsgálati eljárási költségét 127.000 forintban, az I-II-III.r. alperesekét pedig együttesen 197.000 forintban határozta meg.

[95] Megállapította, hogy az I-II-III.r. alperesek együttesen 569.327 forint felülvizsgálati eljárási illeték visszatérítését kérhetik az adóhatóságtól.

[96] A Kúria a másodfokú bíróság által az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás tisztességtelenségére vonatkozó semmisségi ok hivatalbóli észlelésével kapcsolatosan rámutatott, hogy a semmisség hivatalból történő észlelése a másodfokú eljárásban is kötelezettsége a bíróságnak, azonban csak abban az esetben, ha az elsőfokú eljárás adataiból a semmisségi ok fennállása egyértelműen megállapítható.

[97] A Kúria a jelen eljárásban – a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4.b. pontja, EUB C-243/08. C- 511/17. számú döntései alapján - arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kereseti kérelemhez kötöttség szabálya és a kereseti kérelmen való túlterjeszkedés tilalma mellett [rPp. 3. § (2) bekezdés, 213. § (1) bekezdés, 215. §] – a kereset tárgya és a felperes kereseti tényállításai mentén – nem volt az elsőfokú eljárásban rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható a perbeli szerződések nyilvánvaló semmissége.

[98] A Kúria álláspontja szerint, amennyiben a másodfokú bíróság – a fentiek ellenére - arra a következtetésre jutott, hogy számára a hivatalbóli vizsgálat kötelezettsége fennáll (mert a fogyasztó az Irányelv alapján őt megillető jogok védelmét érintő ügyben érdemben vitatja a szerződés érvényességét, vagy tisztességes jellegét, anélkül azonban, hogy konkrétan hivatkozna azokra a jogi rendelkezésekre, amelyek a tisztességtelen szerződési feltételeket megalapozzák), úgy a másodfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikk (1) bekezdés, és az rPp. tisztességes eljárás lefolytatására vonatkozó rPp. 2. § (1) bekezdés alapján köteles lett volna a felek eljárási jogainak megfelelő gyakorlását lehetővé tevő garanciális szabályokat betartani.

[99] A Kúria rámutatott, hogy amennyiben a felperes a fellebbezésében a szerződésnek a keresetétől eltérő, más okból fennálló semmisségére hivatkozik, az a

keresettel érvényesített jog megváltoztatása (azaz keresetváltoztatás), amely a másodfokú eljárásban nem lehetséges. [rPp. 146. § (1) bekezdés, 247. § (1) bekezdés, Kúria Pfv.I.20.933/2021/5.]

[100] A Kúria kifejtette, hogy a jogi képviselővel eljáró felperes az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás tisztességtelenségére alapított érvénytelenségre az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott, sem kereseti kérelmet, sem tényelőadást erre vonatkozóan nem tett.

[101] A másodfokú bíróság által adott tájékoztatást követően előterjesztett kérelme pedig a másodfokú bíróság által az érvénytelenség okának a hivatalbóli észlelésének helyessége esetén sem felelt meg a törvényi előírásoknak. A keresetváltoztatásnak ugyanis tartalmaznia kell az érvényesíteni kívánt jog alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait is. [rPp. 146. § (1) bekezdés és 121. § (1) bekezdés c) pontja]

[102] A felperesnek a keresetében azokat a tényeket kell állítania, amelyek valóságuk esetén megnyitják az érvényesíteni kívánt alanyi jogot, a perbeli esetben a DH2 törvény 37. § (1) bekezdésének, illetőleg az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pontjában meghatározott szempontoknak megfelelően.

[103] A Kúria kitért arra, hogy a másodfokú bíróság megsértette a tisztességes eljárás és a fegyveregyenlőség elvét is, mivel a III.r. alperes jogi képviselője a 2022. április 6-án tartott tárgyaláson nem volt jelen, így a másodfokú bíróság által adott tájékoztatásról nem értesült; emellett a másodfokú bíróság az egyik alperes vonatkozásában sem biztosított megfelelő időt a védekezéshez való jog gyakorlásához.

[104] A másodfokú bíróság eljárási szabálysértést valósított meg azzal is, hogy nem döntött a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között a fellebbező fél eredeti és vissza nem vont kereseti kérelmeiről szóló elsőfokú elutasító ítéleti rendelkezésekről.

[105] A Kúria rámutatott, hogy a másodfokú bíróság közbenső ítélete önellentmondásos, és az rPp. 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettséget is sérti: a másodfokú bíróság ugyanis a közbenső ítélete indokolásában tért ki arra, hogy – az EUB C-932/19. számú döntésének tükrében – alaptalan a felperes azon hivatkozása, hogy a DH1 törvénynek az árfolyamrésre vonatkozó kikötések tisztességtelenségének orvoslását célzó rendelkezései az Irányelvbe ütköznek, és ezen érvelés alapján a perbeli szerződések semmissége nem állapítható meg figyelemmel az EUB C-932/19. számú ügyben hozott ítéletére.

[106] A Kúria álláspontja szerint ugyanis a másodfokú ítéletből nem derül fény arra, hogy volt-e a felperesnek az EUB C-932/19. számú ügyben hozott döntéssel összefüggő (azaz az árfolyamrésre vonatkozó kikötések DH1 tv. 3.§. (1) bekezdésében deklarált semmisségét és annak jogkövetkezményeit érintő) kereseti kérelme, és ha igen, akkor az ezt elbíráló, a rendelkező részben megfogalmazott rendelkezés hiányzik. Ha azonban ilyen keresetről az elsőfokú bíróság nem döntött, akkor a másodfokú bíróságnak kellő indokolást kellett volna

adni arról, hogy a közbenső ítélet indokolásába burkolt döntésével milyen fellebbezési előadást bírált el (Gfv.VI.30.378/2022/11. sz. ítélet 47. pontja).

[107] A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság eljárása a kifejtettek szerint több okból is jogszabálysértő volt, ami a jogerős döntés hatályon kívül helyezését és a másodfokú eljárás megismétlését teszi szükségessé, ezért a Kúria az ügy érdemére vonatkozó anyagi jogszabálysértéseket nem vizsgálta.

[108] Kitért azonban a Kúria arra, hogy a másodfokú bíróság tévesen hivatkozott a Kúria és az EUB „friss joggyakorlatára” az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás tisztességtelenségének megítélése körében, ugyanis a Kúria már több precedensképes határozatában is állást foglalt a jelen ügyben szereplővel azonos árfolyamkockázati tájékoztatáson alapuló kockázattelepítő kikötések tisztességességéről.

[109] A Kúria előírta, hogy a megismételt eljárásban a – fentiekben hivatkozott garanciális szabályok betartásával – a feleknek a hivatalból észlelt érvénytelenségi okkal kapcsolatos nyilatkozatai beszerzését, és az alperesek védekezéshez való joga biztosítását követően kell a fenti kérdésben, valamint a felperes fenntartott fellebbezéséről, és az elsőfokú ítélet felülbírálatáról döntést hoznia.

[110] A felperes a megismételt másodfokú eljárásban (Pf.III.20.085/2023/4. irat, 5.jkv.) az álláspontját akként összegezte, hogy sem az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő kikötések tisztességtelenségére, sem az elsőfokú eljárásban hivatkozott érvénytelenségi okokra nem hivatkozik, az igényérvényesítése kizárólag az EUB C-932/19.számú ügy tárgyát képező kérdéskörre, és a rPtk. 200.§. (2) bekezdésére alapított semmisségi okra korlátozódik.

[111] Az uniós jogot sértő szerződés ugyanis a rPtk. 200.§. (2) bekezdés 1. és 2. mondata értelmében jogszabályba ütköző, illetve annak megkerülésével kötött szerződésnek minősül, amely egyben a jóerkölcsbe is ütközik.

[112] A felperes érvelése szerint a DH 1.tv. 3.§. (1) bekezdése megdönthetetlen törvényi vélelmet állít fel, amelynek értelmében a vételi-eladási árfolyamok alkalmazása az ezzel érintett ÁSZF semmisségét okozza. A semmis kikötések hiányában a szerződés a fennmaradó tartalommal nem teljesíthető, ez egy más jellegű, a felek eredeti szándékától eltérő szerződést hozna létre, amely sértené a felek szerződéskötési autonómiáját. Csak akkor kerülhető el a teljes érvénytelenség megállapítása, ha a megmaradó feltételek lényege nem változik: az indexálás kiesése azonban lényegi változást okoz, ezért a különmemű árfolyamok alkalmazásának kiesése a szerződésből annak teljes semmisségét eredményezi.

[113] A felperesi érvelés szerint ebből következően a jelen eljárásban a bíróságnak az érvénytelenség jogkövetkezményei tárgyában kell állást foglalnia. Ennek körében - a C-80/21. és a C-82/21. EUB döntésekből következően - a bíróság kötelezettsége, hogy a fogyasztót nyilatkoztassa, hogy igényli-e a fogyasztóvédelmi irányelv nyújtotta jogvédelmet.

[114] A felperes álláspontja szerint az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen feltétel a 2/2014-es PJE határozat 3. pontja szerint megjelölt diszpozitív normával (rPtk. 231. § (2)

bekezdés) nem helyettesíthető, ugyanis ennek alkalmazásával forintösszegeből a devizaösszeg nem számítható ki.

[115] A felperes állította, hogy az EUB ítélkezési gyakorlata szerint ellentétes az Irányelvvel a DH 1 tv. 3.§. (2) bekezdésében foglalt kógens rendelkezés behelyettesítése a szerződésbe.

[116] A C-118/17-es és a C-932/19-es döntések értelmében azon ténybeli és jogi állapot helyreállításának igénye nem vonható el a fogyasztótól, amely a tisztességtelen feltétel elhagyásával áll elő. A perbeli fogyasztói szerződésből a szétválasztó elv (blue pencil) alapján el kell hagyni a tisztességtelen kikötéseket, ez tekinthető az eredeti jogi és ténybeli állapotnak. A szerződés ilyen módon fennmaradó tartalmát azonban a bíróság nem módosíthatja.

[117] A felperes utalt arra, hogy az EUB a C-705/21. számú ítéletével a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeire vonatkozóan az in integrum restitutio vagy hatályossá nyilvánítás kérdéskörében ad iránymutatást, a Kúria azonban a Gfv.VI.30.206/2023/2. számú végzésével korlátozza a C-705/21-es EUB ítélet hatályát.

[118] A jelen esetben a felek a hitelező által teljesítendő kötelezettség összegét forintban határozták meg, ezt váltották át a vételi árfolyam alkalmazásával deviza összegre. Az EUB C-260/18. szám alatti ítélet értelmében az un.indexálási mechanizmus kiesik, így nem lehet „a más pénznemben meghatározott tartozást” kiszámítani. Ennek hiányában fordított irányban sem lehet számítani a lényegében „nem létező” deviza összeget. A C-261/18-as ítélet ezt tette kötelezővé a magyar bíróságok számára is. Az EUB a C-26/13. szám alatti ügyben állította fel azt a kivételt, amikor helyettesítéssel lehet orvosolni a tisztességtelenséget.

[119] A DH1 törvény 3. § (2) bekezdésében foglalt kógens norma behelyettesítésével a magyar bíróság megsértette a C-26/13. szám alatti döntésben írt korlátozást, és szembe helyezkedett a C-260/18. szám alatti ítéletben megadott értelmezéssel is.

[120] A felperes a kógens norma behelyettesítésének tilalmát a visszatartó erő oldaláról is levezette a C-6/22, a C-26/13., C-269/12., és C-705/21. számú EUB döntésekre hivatkozással.

[121] Az alperesek - a megismételt másodfokú eljárásban is - fenntartották azon álláspontjukat (Pf.III.20.085/2023/3. irat, 5.jkv.), hogy a jelen esetben a szerződés érvénytelensége az árfolyamkockázati tájékoztatás elmaradása vagy nem megfelelő volta miatt nem állapítható meg. Leszögezték, hogy jelen ügyben a megkötött szerződések tartalmából kiindulva - figyelemmel az árfolyamkockázati tájékoztatás felperes által aláírt szövegére - a tájékoztatás megfelel az Európai Unió Bírósága C-26/13. számú döntésében, valamint a C-51/17., a C-186/16. számú döntésekben kifejtetteknek, illetve a 6/2013. PJE határozat 2. pontjában, valamint a 2/2014. PJE határozatban írtaknak.

[122] Felhívták alperesek a 6/2013. PJE határozat 2. pontját, mely szerint a deviza alapú kölcsönszerződés, mint szerződés típus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés.

[123] Hangsúlyozták alperesek, hogy a hitelfelvétel időpontjában a várható árfolyammozgások kockázatát a deviza alapú hitellel elérhető alacsonyabb kamat megfelelően ellentételezte, ugyanis a 2005 és 2008 közötti időszakban - a rendelkezésre álló, az árfolyamokra vonatkozó idősorokból kiindulva - 10-20 %-osnál nagyobb árfolyamváltozásra nem lehetett számítani. Így a szerződéskötéskor rendelkezésre álló információk alapján a devizahitel feltételei kölcsönösen előnyösnek mutatkoztak mindkét szerződő fél számára.

[124] Az árfolyamkockázat adós általi viselése tehát nem tisztességtelen, hiszen az adós nemcsak a kedvezőtlen árfolyamváltozás terheit viselte, hanem a forint erősödéséből származó előnyöket is élvezte.

[125] Az alperesek hivatkoztak a Kúria Pfv.VIII.20.224/2021/7. sorszámú ítéletére, amelyben a Kúria leszögezi, hogy az Európai Unió Bírósága C-932/19. számú ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy nem ellentétes az irányelv 6. cikk (1) bekezdésével az, ha a nemzeti bíróság abban az esetben is alkalmazza a DH1 törvény árfolyamrés tisztességtelenségének kiküszöbölésére irányuló rendelkezéseit, amikor a fogyasztó kifejezetten úgy nyilatkozik, hogy ezen érvénytelenségi ok orvoslása és a szerződés fenntartása az érdekeivel ellentétes feltéve, hogyha a DH törvényekben előírt intézkedések valóban lehetővé teszik azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

[126] Mindez tehát azt jelenti, hogy nem ad alapot a DH1 törvény 3. § (2) bekezdésének félretételére, és nem idéz elő a kölcsönszerződések teljes érvénytelenségét eredményező semmiségi okot önmagában az, hogy a felperes a per során az érdekeivel ellentétesnek nyilvánította az árfolyamrés tisztességtelenségének orvoslását szolgáló rendelkezéseket.

[127] Az EUB C-932/19. számú ítéletéből tehát az tűnik ki, hogy nem a fogyasztó nyilatkozatától függ az, hogy a DH törvényeknek az árfolyamrésből eredő tisztességtelenség orvoslására irányuló rendelkezéseit az irányelv 6. cikkének sérelme miatt félre kell-e tenni, hanem attól, hogy ezek a jogszabályi rendelkezések lehetővé tették-e azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a felperes az árfolyamrésre vonatkozó kikötés hiányában lett volna.

[128] Az alperesek kifejtették, azzal, hogy a DH1 törvény 3. §-a alapján az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen kikötések kiestek a kölcsönszerződésekből és helyükben az MNB devizaárfolyama lépett, helyre állt az a jogi állapot, amelyben a felperes az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen kikötések hiányában lett volna. Azzal pedig, hogy az alperes a DH2 törvény alapján – a továbbiakban vitássá nem tehető módon – elszámolt a felperes felé az árfolyamrés folytán tisztességtelenül felszámított összeggel, helyreállt az a

ténybeli állapot is, amelyben a felperes az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen kikötések hiányában lett volna. Mindebből pedig az következik, hogy az irányelv 6. cikk (1) bekezdés sérelme miatt nem kell félretenni a DH törvények azon rendelkezéseit, melyek az árfolyamrésből eredő tisztességtelenség orvoslására irányulnak. Az EUB C-243/20. számú ítélete kitér a C-932/19. számú döntésre is. Az EUB C-243/20. ítéletében kimondja, hogy a szerződésben szereplő olyan feltétel, amely olyan törvényi rendelkezést tükröz, amely a felek közti eltérő megállapodás hiányában automatikusan alkalmazandó, nem tartozik a 93/13. EKG irányelv hatálya alá. Az EUB szerint ugyanis joggal feltételezhető, hogy a nemzeti jogalkotó meghatározott szerződések feleit megillető jogok és kötelezettségek összességére nézve egyensúlyt teremtett, amely egyensúlyt az uniós jogalkotó is meg kíván őrizni.

[129] Az alperesek hivatkoztak a Gfv.VI.30.314/2020/13. sorszámú ítéletre is, amely egyebek mellett kimondta, hogy az alperesek által kötött szerződés V/4. pontja, valamint az előzetesen az ügyfélnek átadott nyilatkozat együttes tartalma alapján a felpereseknek az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül nemcsak azt kellett felismernie, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez árfolyamkockázat kapcsolódik, hanem fel kellett ismerni annak konkrét lényegét, mibenlétét és a fizetési kötelezettségükre gyakorolt hatásait is, továbbá azt, hogy a kockázatviselésük korlátlan.

[130] Hivatkoztak arra is az alperesek, hogy a Kúria Jogegységi Panasztanácsának JPE.I.60.015/2021/15. számú határozata megerősítette a bírói gyakorlatot és kiegészítette a 2/2014. számú PJE 1. pontját.

[131] Az alperesek hivatkoztak arra, hogy az általuk használt árfolyamkockázati tájékoztatást a Kúria Pfv.I.21.135/2020/6. számú határozata megfelelőnek ítélte. Utaltak az alperesek a Pfv.VIII.20.290/2021/9., a Gfv.VI.30.127/2021/5., a Gfv.VI.30.243/2021/9., valamint a Gfv.VI.30.098/2021/6. számú ügyekre.

[132] A fellebbezés alaptalan.

[133] Az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a szükséges körben lefolytatta, és megalapozott tényállásból helytálló jogi következtetéseket levonva utasította el a felperes kereseti kérelmét.

[134] Az érdemi döntés indokaival az ítéltábla egyetértett, azokat - a fellebbezésben, valamint a másodfokú eljárásban előadottakra tekintettel – az alábbiakkal egészíti ki.

[135] Az ítéltábla előre bocsátja, hogy a felperes a megismételt eljárásban akként nyilatkozott, hogy az általa az elsőfokú eljárásban megjelölt, és a törvényszék által érdemben elbírált érvénytelenségi okokra – a rPtk.200.§. (2) bekezdése kivételével – nem hivatkozik. A felperes ezen nyilatkozata, továbbá a fellebbezési eljárásban általa előadottak az elsőfokú ítélet megváltoztatására – a kereseti kérelemben megjelölt érvénytelenségi okokat érintően – nem adnak alapot.

[136] A Kúria a hatályon kívül helyező végzésében kifejtette, hogy jelen esetben nem volt helye az árfolyamkockázatot az adósra telepítő szerződéses kikötés tisztességtelenségére

alapított semmisségi ok hivatalbóli észlelésének, azonban előírta, hogy a megismételt eljárásban a korábban mellőzött garanciális szabályok betartásával – a feleknek erre vonatkozó nyilatkozatai beszerzését és az alperesek védekezéshez való joga biztosítását követően kell ebben a kérdésben a másodfokú bíróságnak állást foglalnia (Gfv.VI.30.378/2022/11. végzés [52] bekezdés).

[137] Az ítéltábla itt tér ki arra, hogy a felperes az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, mint érvénytelenségi okot nem tette az elsőfokú eljárás tárgyává, ilyen tartalmú kereseti kérelmet nem terjesztett elő.

[138] A szerződés érvénytelenségének megállapítására és a jogkövetkezmények levonására irányuló kereseti kérelem esetén - az új tényeken, és új jogi érvelésen alapuló - új érvénytelenségi ok megjelölése (mivel nem felel meg a rPp. 146.§. (5) bekezdés a) pontja által meghatározott rendelkezés feltételeinek) a rPp. 146.§. alapján keresetváltotatásnak minősül, amelyre a rPp.121.§.(1) bekezdés c) pontjában írt kritériumok alkalmazandók. A felperes - árfolyamkockázatot telepítő kikötés tisztességtelenségére vonatkozó - új kereseti kérelme a rPp.121.§.(1) bekezdés c) pontjában írtaknak nem felel meg, az érvényesíteni kívánt jog alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait – a DH 2 törvény 37.§. (1) bekezdésének, és az 1/2021.(VI.2.) PK vélemény 5. pontjában foglalt szempontoknak megfelelően – nem tartalmazza (Kúria Pfv.VI. 30.378/2022/11. [44]).

[139] A felperes azonban a megismételt eljárásban kifejezetten akként nyilatkozott, hogy az árfolyamkockázatot telepítő kikötés tisztességtelenségére alapítva nem kíván igényt érvényesíteni (Pf.III.20.085/2023/5.jkv.5.o. 3.bek.), ezért az ítéltábla ezen érvénytelenségi ok vizsgálatát mellőzte.

[140] Az ítéltábla mindemellett maga is utal arra, hogy a Kúria - a jelen eljárásban meghozott végzésében foglaltaknak megfelelően - már több precedensképes határozatában állást foglalt a jelen ügyben szereplővel azonos árfolyamkockázati tájékoztatáson alapuló kockázattelepítő kikötések tisztességességéről.

[141] Az ítéltábla álláspontja szerint alaptalan a felperes - fellebbezési eljárásban előadott – azon érvelése, hogy a DH1 törvény árfolyamrész tisztességtelenségének orvoslását célzó rendelkezései az Irányelvbe ütköznek, az érdekeivel ellentétesek, és nem teszik lehetővé - az EUB C-932/19. számú ítéletében előírt - azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben ő, (mint fogyasztó) e tisztességtelen kikötés hiányában lenne.

[142] Az EUB C-932/19. számú ítélete rögzíti, hogy nem ellentétes a fogyasztói irányelv 6.cikk (1) bekezdésével az a nemzeti szabályozás, amely a fogyasztó akarata ellenére is az árfolyamrészre vonatkozó tisztességtelen kikötést – a teljes érvénytelenség iránti kérelemnek helyt adást kizárva - a nemzeti jog hivatalos árfolyamának alkalmazását előíró rendelkezésével váltja fel feltéve, hogy a nemzeti jogszabályban így előírt intézkedések megtétele valóban lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lenne.

[143] A jelen esetben a DH 1. törvény 3.§. (2) bekezdése alkalmazásának az EUB C-932/19. számú döntésben írt, fenti kritériuma az alábbiak szerint teljesül.

[144] Amennyiben a felek a kölcsönszerződésben nem rendelkeztek volna az alkalmazandó árfolyamról, úgy a szerződés a rPtk. 231.§. (1) bekezdésének alkalmazásával teljesíthető lett volna, azaz a különmemű árfolyamok alkalmazása, mint semmisségi ok nem vezet a teljes szerződés érvénytelenségéhez. A DH 1 törvény 3.§. (2) bekezdése a rPtk.231.§. (2) bekezdésében meghatározott diszpozitív rendelkezés alkalmazását erősíti meg a 2/2014. PJE határozatban kifejtett jogértelmezés szerint.

[145] Az a EUB C-932/19. számú döntésben megkívánt azon jogi és ténybeli állapot – amelyben a felperes a kikötés hiányában lett volna -, helyreállt azzal, hogy a szerződésbe az MNB árfolyam került (jogi állapot), a felek között pedig a DH 2 törvény szerinti elszámolás megtörtént (ténybeli állapot). A DH 2 tv. szerinti elszámolással - az EUB C-932/19. számú ítélet [42] bekezdésében írtaknak megfelelően – a ténybeli állapot olyan módon állt helyre, hogy a szabályozás biztosította a felperes számára a szolgáltató jogalap nélküli, a tisztességtelen feltétel alapján való gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot.

[146] A DH 1 törvény 3. (2) bekezdése alkalmazhatóságának feltételül szabott eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállításának kritériuma – a C-932/19. számú ítélet mellett - az EUB további döntéseiből is levezethető: a C-705/21. számú döntés [47] bekezdése rögzíti, hogy a fogyasztót abba a helyzetbe kell hozni, amelyben akkor lett volna, ha a tisztességtelennek ítélt feltétel soha nem létezett volna; a [48] bekezdés azt tartalmazza, hogy ennek megfelel az, hogy a nemzeti szabályozás visszatéríteti a fogyasztó részére jogalap nélküli gazdagodás címén azokat az összegeket, amelyeket a hitelező a tisztességtelennek ítélt feltétel alapján szedett be.

[147] Ugyanezen döntés [39] bekezdése, továbbá a C-118/17.számú döntés [44] bekezdése, a C-472/20. döntés [50] és [55] bekezdése, valamint az 520/21. EUB döntésnek a [60] bekezdése ugyanezzel a tartalommal foglal állást.

[148] A fentebb kifejtettek szerint – az EUB által számos hivatkozott döntésében egyértelművé tett állásfoglalásának megfelelően - a DH 1 törvény 3. (2) bekezdésének alkalmazása tehát (a DH 2 törvény szerinti elszámolás megtörténtével) alkalmas volt annak a jogi és ténybeli állapotnak a helyreállítására, amelyben a fogyasztó az árfolyamrésre vonatkozó tisztességtelen kikötés hiányában lett volna, ezért a DH 1 törvény ezen rendelkezésének alkalmazása – a felperesnek a hivatkozott EUB döntésekkel ellentétes érvelésével szemben – az Irányelvvel nem ellentétes, az uniós jogot nem sérti.

[149] A kifejtettekből az is következik, hogy a különmemű árfolyamok alkalmazását előíró kikötések érvénytelenségének a DH 1 törvény 3.§. (2) bekezdésében írt jogkövetkezményeitől eltérő jogkövetkezmények alkalmazására irányuló felperesi érvelés alaptalan.

[150] A felperesi állásponttal szemben helyesen utalt az elsőfokú bíróság a 6/2013. PJE határozatra, amely rögzíti, hogy a devizakonstrukció – többlettényállási elem hiányában –

nem jóerkölcsbe ütköző. Az elsőfokú bíróság e körben kifejtett helyes indokainak ismétlése szükségtelen (elsőfokú ítélet 7.o. 7-8-9. bek.).

[151] A perbeli szerződések az uniós jogot – a már kifejtettek szerint - nem sértik, ezért a felperes által erre tekintettel állított, a rPtk. 200.§. (2) bekezdés első mondatára alapított semmisség nem állapítható meg.

[152] A felperes megismételt eljárásban előadott jogi érvelésével szemben (Pf.III.20.085/2023/5. jkv. 5. o. utolsó bek.) az ítéltábla megjegyzi, hogy a jogszabályba ütköző, illetve annak megkerülésével kötött szerződések és a jóerkölcsbe ütköző szerződések ugyan nyilvánvalóan egyaránt sértik a társadalom általános értékítéletét, azonban a jóerkölcsbe ütközés, mint szubszidiárius érvénytelenségi ok nem állapítható meg abban az esetben, ha a hivatkozott tények, körülmények egyéb, törvényben rögzített, nevesített érvénytelenségi ok alapjául szolgálnak (BDT.2023.4686).

[153] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

[154] Az ítéltábla a pervesztes felperest a rPp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§. (5) bekezdése alapján megállapított mértékű ügyvédi munkadíjból álló, és - a felülvizsgálati eljárás költségeire is kiterjedő – perköltségnek az alperesek, mint egyetemleges jogosultak részére való megfizetésére, valamint a feljegyzett 511.800.- forint fellebbezési illeték állam javára való megfizetésére.

Győr, 2023. november 15.

Dr. Maurer Ádám sk.
sk.

Dr. Sarmon Hedvig sk.

Dr. Zsitva Ágnes

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró